

1. Nazwa miejscowości (obecna): **PŁONNO**
2. Nazwy dawne: **Clausdorff, Klosdorp, nm. Klausdorf, po 1935r. Sosnowo**
3. Pierwsza wzmianka: **1289 r.**
4. Zarys historii miejscowości:

Miejscowość o metryce średniowiecznej. Ślady osadnictwa w sąsiedztwie wsi z okresu neolitu. Wspomina w źródłach w 1289r., kiedy to margrabia Albrecht III za 31 talentów nadał „Clausdorff” rycerzowi Wernerowi Albusowi. W 1301 r. margrabiowie: Otto IV, Konrad i Jan IV nadali „Clausdorp” cysterkom z Pełczyc. Własność klasztoru była jednak kwestionowana przez poprzednich posiadaczy wsi z czego wynikł spór między nimi a cysterkami, zakończony w 1321 r. z nieznanym bliżej wynikiem. Nie wiadomo także, kiedy cysterki weszły w posiadanie całości majątku. W 1537 r. w wyniku Reformacji Płonno przeszło na własność panującego. W 1577 r. elektor Jan Jerzy nadał Płonno wraz z folwarkiem Golejewo kapitanowi Veitowi von Tobel, staroście z Drezdenka. W rękach v. Tobelów pozostawało Płonno do 1644 r. kiedy po wygaśnięciu męskiej linii rodu majątek wrócił do urzędu domeny w Karsku.

Na mocy traktatu z 11 grudnia 1772 roku majątek Płonno został przekształcony w dzierżawę dziedziczną.

Folwark w 1773 r. wykształcił się być może z tej części wsi, którą na przełomie XVII/XVIII w. dzierżawili bracia Winckelmannowie, a potem toczył się o nią spór. Dwadzieścia lat później, w 1793 r. folwark został wyłączony i wydzierżawiony. W 1842 r. jego właścicielem był Hermann Hartseil. W okresie międzywojennym właścicielem największego gospodarstwa w Płonninie, które było zapewne owym folwarkiem, był Gerhard Lueg.

Na początku XIX w. we wsi było 39 domów i 163 mieszkańców. Oprócz folwarku, gospodarowało tu 15 chłopów, 4 osadników i 14 najemnych pracowników.

W ciągu XIX w. miała miejsce znaczna rozbudowa wsi; zbudowano wówczas nowy kościół na miejscu starego, założono nowy cmentarz oraz nowy zespół folwarczny z dworem.

Na początku XX w. na terenie folwarku wzniesiono dworek, który po 1945 r. przeszedł w posiadanie PGR. Na współczesnych mapach, w płd. części wsi, gdzie znajdował się folwark, oznakowana jest gorzelnia.

Po 1945 r. folwarczną część wsi przejął PGR - Zakład Rolny Wierzchno.

5. Instytucje kościelne i komunalne.
Kościół neoklasycystyczny o tradycji średniowiecznej, usytuowany na nawsiu.
Budynek szkoły z lat 20-tych, użytkowany.
W 1907 r. założono tu ochotniczą straż pożarną, obok Karska najstarszą w powiecie myśliborskim.
6. Przemysł, technika.
Krochmalnia, gorzelnia.
7. Układ wsi.
Duża wieś wielodrożnica o tradycji średniowiecznej z kościołem, folwarkiem, dworem i parkiem.

W zachowanym do dziś rozplanowaniu wsi wyróżnić można trzy człony. Najstarszym jest północna część z kościołem w centrum dawnego wrzecionowatego nawisła. Ze średniowiecznej owalnicy pozostała główna droga wiejska z miejscem usytuowania kościoła. Część drugą, o metryce XVIII wiecznej, stanowi rozplanowanie zabudowy wiejskiej i folwarcznej usytuowanej na pd-wsch. od starej wsi, przy drodze biegnącej w kierunku Niesporowic, z zespołem podworskim usytuowanym po wsch. stronie tej drogi. I wreszcie część trzecią, najmłodsza, z pocz. XX w., stanowi rozplanowanie i zabudowa pd-zach. części wsi, wzdłuż drogi prowadzącej w kierunku Krzyńki.

8. Układ zabudowy.

Zagrody w części północnej nieregularne, często kilku budynkowe z domami mieszkalnymi usytuowanymi przy drodze kalenicowo lub szczytowo.

W części północnej typowa zabudowa kolonizacyjna rozciągnięta wzdłuż drogi. Zagrody dwu budynkowe z budynkami ustawionymi równolegle do drogi.

9. Zabudowa.

a. mieszkalna

- Na pd-wsch. od kościoła zachował się budynek dworu - siedziby administratora majątku z 1906r w typie neobarokowej budowli o złożonej bryle i skromnym obecnie wystroju architektonicznym.
- Domy z końca XIX w. i pocz. XX w ustawione względem drogi kalenicowo. Murowane z cegły, parterowe, o ceramicznym pokryciu dachów i skromnych formach.

b. gospodarcza

- Z dawnego folwarku zachowała się kamienna stodoła krochmalnia z k. XIX w. - obecnie magazyn materiałów budowlanych.
- Kuźnia wymieniona jest tylko w 1809 r.

c. inna

Kościół fil. pw. Podwyższenia Krzyża, wspomniany w źródłach w 1317 r. znajdował się pod patronatem biskupów kamieńskich. Kościół, o którym Berghaus pisał w 1856r. iż „jest bardzo stary” wybudowany został w miejscu średniowiecznego w 1620 roku. W 1883 r. z powodu zawalenia się ściany szczytowej kościół ten rozebrano i w 5 lat później, w 1888 r. rozpoczęto budowę nowego. Kościół w obecnym kształcie, w stylu neogotyckim, poświęcono 18 grudnia 1891r. Wzniesiony go z cegły na fundamencie kamiennym. Założony na planie prostokąta z kwadratową w rzucie wieżą przy elewacji zach. i dwoma przyległymi doń kruchtami oraz z pięcioboczną apsydą przy elewacji wschodniej. Elewacje podzielono oknami półkolistymi w układzie dwustrefowym, wskazującym na istnienie empor we wnętrzu. Wnętrze jednoprzestrzenne, przykryte stropem drewnianym, ukształtowanym trójkątnie. Wyposażenie bardzo skromne z 2 poł. XIX w. teren kościoła jest ogrodzony kamiennym murem.

10. Zieleń komponowana.

- Park dworski założono w 2 połowie XIX w. Składał się on z dwu części rozmieszczonych po dwu stronach drogi wiejskiej: po zachodniej duży ogród użytkowy otoczony murem, po wschodniej stronie mały ogród

ozdobny przy dworze również otoczony murem. Do dziś przetrwał tylko ogród ozdobny o cechach krajobrazowych ze starodrzewem.

- Cmentarz przykościelny z poł XIX w. dawniej ewangelicki, obecnie katolicki. Założenie jednokwaterowe, czytelne, wydzielone murem z czerwonej cegły. Na terenie cmentarza pomnik poległych w I Wojnie Światowej.
- Drugi cmentarz, usytuowany w pd-wsch. części wsi, założony został w 2 poł. XIX w., o powierzchni 0,57 ha. Układ alejowo-kwaterowy z kilkoma nagrobkami z pocz. XX w. m.in. z 1904 r i 1906 r oraz główną aleją lipową. Nieczynny.
- Trzeci cmentarz zlokalizowany bliżej wsi, nie opodal drugiego, o pow. 0,72 ha. Bez nagrobków, z niewielką ilością zachowanego drzewostanu.

11. Stan zachowania.

Układ przestrzenny Płonna ulegał zmianom jest on złożeniem różnych kompozycyjnie i historycznie części. Największe ubytki zabudowy i dewastacja dotknęły środkową część – założenie folwarczne. Część północna najstarsza ma układ owalnicowy zatarty, przekształcony już w XIX w.

12. Wytyczne konserwatorskie.

a. kształtowanie krajobrazu

Najcenniejszym elementem wsi jest rozplanowanie jej północnej części z relikdami średniowiecznego układu, który winien podlegać ochronie z zachowaniem linii i gabarytów zabudowy, z uczytelnieniem wrzecionowego nawisła, które nie powinno być zabudowane.

b. strefy ochrony

strefa „A” ochrony działki kościelnej

strefa „B” ochrony reliktdów średniowiecznego układu przestrzennego wsi

strefa „K” ochrony cmentarzy

strefa „K” ochrony założenia pałacowo-ogrodowego

strefa „E” ekspozycji wsi

c. obiekty o wartościach kulturowych

1. kościół p.w. Podwyższenia Krzyża / w ewidencji / do rejestru

2. budynek szkoły / do ewidencji

3. budynek gorzelnii / do ewidencji

4. budynek właściciela folwarku / w ewidencji

5. zespół folwarczny / w ewidencji

6. stodoła, krochmalnia w zespole folwarcznym / w ewidencji

7. cmentarze / w ewidencji

8. park podworski /w ewidencji

13. Postulowane opracowania planistyczne.

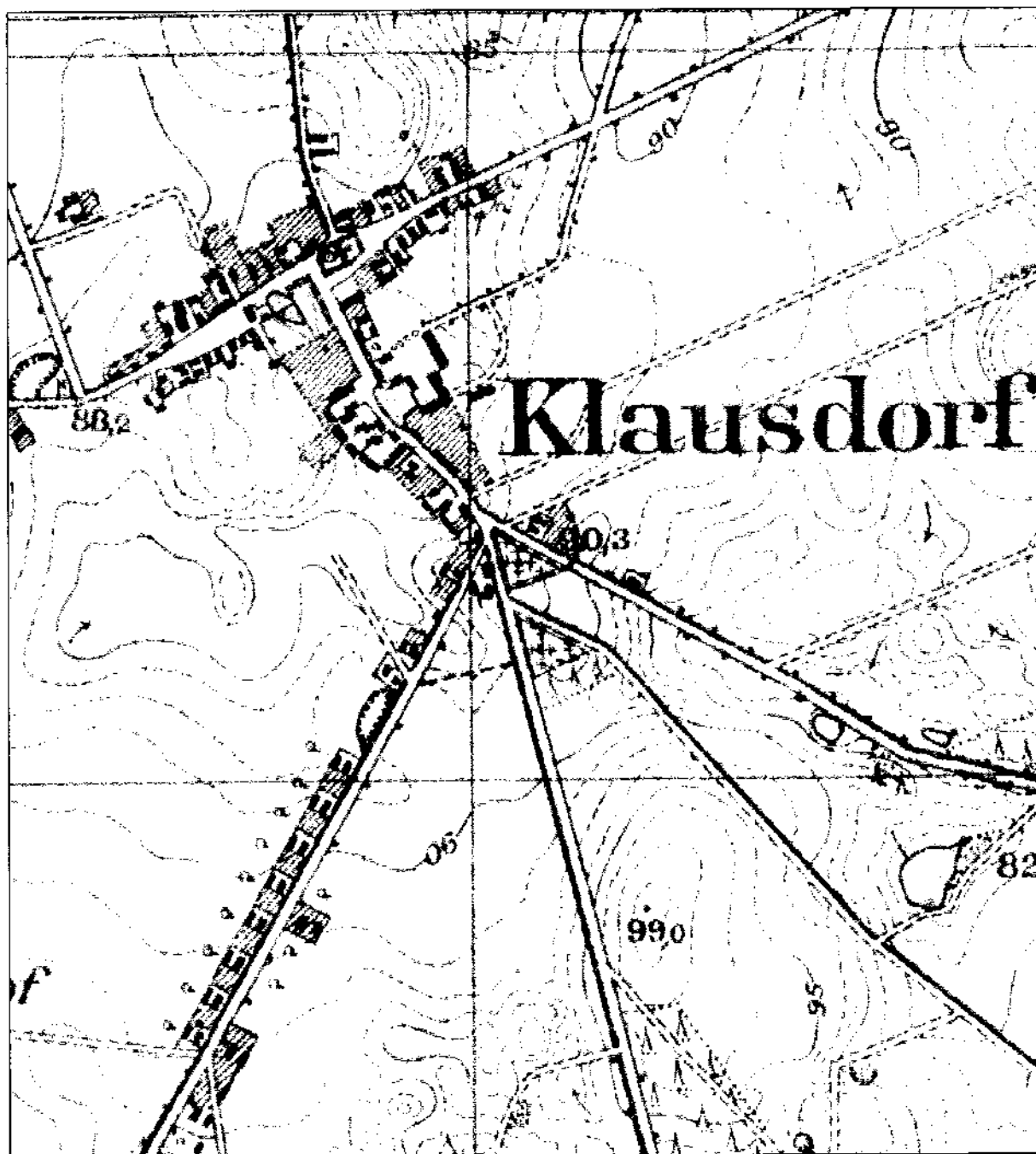
Wydzielenie działki geodezyjnej założenia pałacowo-ogrodowego

14. Postulowane programy badawcze, dokumentacje.

- Opracowanie programu prac konserwatorskich i projektu rewaloryzacji założenia pałacowo-ogrodowego

- Opracowanie kart ewidencyjnych budynku szkoły i gorzelni
15. **Zakres koniecznych prac zabezpieczających i pielęgnacyjnych.**
Ogrodzenie parku podworskiego.
Zabezpieczenie przed dewastacją budynku krochmalni.
16. **Kartografia**
- Plan wsi z końca XIX w.
17. **Bibliografia**
- H. Gollmert, Das Neumärkische ... op. cit. s. 27.
 - H. Berghaus, Landbuch ... op. cit. s. 364, 365.
 - F.W.A. Bratring, Statistische ... op. cit. s. 137.
 - W Łopuch, Katalog kościołów ... op. cit. zeszyt dot. Płonna.
 - H. Grecki, Ewidencja cmentarzy w Płonnie (maszynopis PSOZ Gorzów).
 - Karta folwarku w Płonnie, oprac. I. Klimczyk 1988 r. (maszynopis PSOZ Gorzów).
 - J. Rader, Clausdorfer Chronik
 - J. Zysnarski, Z. Miler, Słownik gorzowski

MAPA ARCHIWALNA MIEJSCOWOŚCI: PŁONNO

KARTA INFORMACYJNA MIEJSCOWOŚCI: PŁONNO

